

ולא נודעת. ודרור - זו הנשמה הקדושה, שעולה למעלה, והיא בת חורין.

דבר אחר, (שם פד) ודרור קן לה - זה היובל, שכתוב וקראתם דרור. קן לה - בכתמה העליונה. צפור ודרור, זה למעלה וזה למטה. אשר שטה אפרוחיה, מי? הדרור הזו שנת החמשים, שמוציאה ממנה ששה אפרוחים והצפור הזו.

אותם האפרוחים, תשוקתם לתוף שני המזבחות, המזבח הפנימי והמזבח החיצון. נטלו מן המזבח הפנימי ונתנו למזבח החיצון. מלפי ואלהי, מלפי - זה המזבח החיצון, ואלהי - זה המזבח הפנימי.

המזבח החיצון תמיד תשוקתו למזבח הפנימי, ולעולם אינו שוכך מלומר בשירות ותשבחות. זהו שכתוב שיר השירים אשר לשלמה.

כך זמן שהגר דולק על הפתילה, והפתילה בתקונה, האור מאיר וצח, והכל נהנים ממנו. וכל זמן שהפתילה נעדרת והשמן חסר מן הפתילה, האור נסתלק, ואין מי שיודע באותו האור כלום.

כך, כל זמן שישראל היו מתוקנים ומסוגלים כפתילה זו, אור של מעלה היתה דולקת עליהם, ואומרת שירה, ואינו משתכף לעולם, כדגמת האור על הפתילה שאינו משתכף לעולם לנגד מעלה. ואותו השיר הוא המעלה שבשירים, קדש קדשים. נעדר הפתילה - נעדר האור ונסתלק, ואין מי שיודע בו.

ושלמה צונח ואומר, (קהלת יב) וזכר את בוראיה בימי בחורתיך. היה מתפקן ומסרגל עצמך במצוות ובמעשים טובים, בימי

וְדָרוֹר, דָּא הִיא נְשָׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּסִלְקָא לְעֵילָא וְהִיא בַת חוֹרִין.

דְּבַר אַחַר וְדָרוֹר קָן לָהּ, דָּא יוֹבְלָא, דְּכָתִיב (ויקרא כה י) וקראתם דרור. קן לה בכתמה עילאה. צפור ודרור, דא לעילא, ודא לתתא. אשר שטה אפרוחיה, מאן. האי דרור, שנת החמשים, דאפיקת מינה שית אפרוחין, והאי צפור.

אינון אפרוחין, תיאובתא דילהון, לגו תרי מדבדבן, מזבח הפנימי, ומזבח החיצון. נטלו ממזבח הפנימי, ונהבו למזבח החיצון. מלפי ואלהי, מלפי: דא מזבח החיצון. ואלהי: דא מזבח הפנימי.

מזבח החיצון, תיאובתיה תדיר לגבי מזבח הפנימי, ולעולם לא שכיף מלזמרא בשירין ותושבחין, הדא הוא דכתיב, שיר השירים אשר לשלמה.

כך זמן שהגר דולק על הפתילה, והפתילה בתקונה, האור מאיר וצח, והכל נהנין ממנו. וכל זמן שהפתילה נעדרת, והשמן חסר מן הפתילה, האור נסתלק, ואין מי שיודע באותו אור כלום.

כך, כל זמן שישראל היו מתוקנים ומסורגלים כפתילה זו, אור של מעלה היתה דולקת עליהם, ואומרת שירה, ואינו משתכף לעולם. כדגמת האור על הפתילה, שאינו משתכף לעולם, לנגד מעלה. ואותו השיר הוא המעולה שבשירים, קדש קדשים. נעדר הפתילה, כבכול נעדר האור, ונסתלק, ואין מי שיודע בו.

ושלמה צונח ואומר, (קהלת יב א-ז) וזכר את בוראיה בימי בחורתיך. היה מתפקן ומסרגל עצמך במצוות ובמעשים טובים, בימי

בחורותיך, בזמן שהמאור ההוא לוחב בפתילה.

דבר אחר על האור ההוא בזמן שהפתילה מתוקנת אמר לנגד אותו האור, וזכור את בוראיך. התעורר (דף ע"ב) לנגד הקדוש ברוך הוא בשיר ותעורר האהבה.

עד אשר לא יבואו ימי הרעה, בזמן שהלכנה מתמעטת, ותשלוט הרעה, והימים שלה הם ימים שאין בהם חפץ. עד אשר לא תחשף השמש, זה נהר היוצא מעדן, דכתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן, שכתוב בו (איוב ד) ונהר יחרב ויבש. והאור - זה האור שברא הקדוש ברוך הוא ונתעטף בו, והוא ימינו. הדא הוא דכתיב, (איכה ב ג) השיב אחר ימינו.

והירח, הוא הימים המתמלא מאותו נהר. הדא הוא דכתיב, (איוב יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. והפוככים, אלו שנים עשר מזלות הידועים לה. ושבוי העבים, אלו שרי אומות העולם. אחר הגשם, אחר בכייתן של מלאכי השרת. דכתיב, (ישעיה לג ז) מלאכי שלום מר יבכיון.

ביום שיזעו שמרי הבית, אלו שומרי החומות. דכתיב (שם סב ו) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. והתענותו אנשי החיל, אלו הם ששים גבורים סביב לה. ובטלו הטחנות, אלו הם אוכלי הקרבנות. פי מעטו פנפי החיות. וחסכו הראות בארבות, אלו הם (זכריה ד) עיני ה' המשוטטות בכל הארץ, והם שבעה עיני ה'.

וסגרו דלתים בשוק, אלו הם השערים שפולם ננעלו, זולתי שערי דמעות שלא ננעלו. בשפל קול הטחנה, סופת דוד, שגפלה ונשפלה לעפר, וקולה שהיתה משוררה תמיד

בחורותיך, בזמן שהמאור ההוא לוחב בפתילה.

דבר אחר, על האור ההוא בזמן שהפתילה מתקנת, אמר לנגד אותו האור וזכור את בוראיך. התעורר לנגד הקדוש ברוך הוא בשיר ותעורר האהבה.

עד אשר לא יבאו ימי הרעה (שם) - בזמן שהלכנה מתמעטת ותשלוט הרעה, והימים שלה הם ימים שאין בהם חפץ. עד אשר לא תחשף השמש - זה נהר היוצא מעדן, שכתוב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן, שכתוב בו (איוב ד) ונהר יחרב ויבש. והאור - זה האור שברא הקדוש ברוך הוא ונתעטף בו, והוא ימינו. זהו שכתוב (איכה ב) השיב אחר ימינו. והירח - הוא הימים המתמלא מאותו נהר. זהו שכתוב (איוב יד) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. והפוככים - אלו שנים עשר מזלות הידועים לה. ושבוי העבים - אלו שרי אומות העולם. אחר הגשם - אחר בכייתן של מלאכי השרת, שכתוב מלאכי שלום מר יבכיון.

ביום שיזעו שמרי הבית (קהלת יב) - אלו שומרי החומות, שכתוב (ישעיה סב) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. והתענותו אנשי החיל - אלו הם ששים גבורים סביב לה. ובטלו הטחנות - אלו הם אוכלי הקרבנות. פי מעטו - פנפי החיות. וחסכו הראות בארבות, אלו הם (זכריה ד) עיני ה' המשוטטים בכל הארץ, והם שבע עיני ה'.

וסגרו דלתים בשוק - אלו הם השערים שפולם ננעלו, זולתי שערי דמעות שלא ננעלו. בשפל קול הטחנה - סופת דוד, שגפלה ונשפלה לעפר, וקולה שהיתה משוררה תמיד בשיר האהבה -

בְּשִׁיר הָאֵהָבָה שָׁפַל. וַיִּשְׁחוּ כָּל בָּנוֹת הַשִּׁיר,
הֵם הַמְּלָאכִים הַנְּחָלְקִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵם עַל
הַשִּׁיר, מֵהֶם, מְשׁוֹרְרִים בַּיּוֹם, וּמֵהֶם מִשְׁמְרוֹת
מְשׁוֹרְרִים בְּלֵילָה.

שָׁפַל. וַיִּשְׁחוּ כָּל בָּנוֹת הַשִּׁיר - הֵם
הַמְּלָאכִים הַנְּחָלְקִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵם
עַל הַשִּׁיר. מֵהֶם מְשׁוֹרְרִים בַּיּוֹם,
וּמֵהֶם מִשְׁמְרוֹת מְשׁוֹרְרִים
בְּלֵילָה.

גַּם מִגְּבֵה יִירָאוּ, כִּי גְבֵה מֵעַל גְּבֵה שָׁמַר.
וְשׁוֹמֵר זֶה מִזֶּה, וּמִקְבֵּל זֶה מִזֶּה, בְּנֹעֵימָה
וּבִקְדוּשָׁה. וּבַחֲרֹבֶן בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, יִצְתָה מֵאֲרָה,
וְדִין חֶזֶק מְצוּי לְפָנָיו. וְגִבּוֹה יִירָא מִגְּבוֹהָ
וּמִדִּינֹו.

גַּם מִגְּבֵה יִירָאוּ, (קחלת ה) כִּי גְבֵה
מֵעַל גְּבֵה שָׁמַר. וְשׁוֹמֵר זֶה מִזֶּה,
וּמִקְבֵּל זֶה מִזֶּה בְּנֹעֵימָה וּבִקְדוּשָׁה.
וּבַחֲרֹבֶן בֵּית הַמְּקַדָּשׁ יִצְתָה
מֵאֲרָה, וְדִין חֶזֶק מְצוּי לְפָנָיו.
וְגִבּוֹה יִירָא מִגְּבוֹהָ וּמִדִּינֹו.

וְחַתְּחַתִּים בְּדֶרֶךְ, כְּתִיב (ישעיה מג טז) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
דֶּרֶךְ וּבַמַּיִם עֲזִים נְתִיבָה. וּבְאֹתוֹ
דֶּרֶךְ, הָיָה יוֹרֵד וּבָא הַטַּל מֵרֵאשׁוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְכָל שְׂמֻחָה, וְכָל טוֹב, וְכָל רְצוֹן,
בְּאֹתוֹ הַדֶּרֶךְ הָיָה בָּא. וּבַחֲרֹבֶן בֵּית הַמְּקַדָּשׁ,
תְּבִירוֹ עַל תְּבִירוֹ בְּאֹתוֹ הַדֶּרֶךְ נִמְצָא, וְכָל
רוּגְזָא וְאִימְתָנִי וְתַקִּיפָא וְדִינָא, בְּהֵהוּא דֶּרֶךְ
הַוּוּ.

וְחַתְּחַתִּים בְּדֶרֶךְ, כְּתוּב (ישעיה מג טז)
הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבַמַּיִם עֲזִים
נְתִיבָה. וּבְאֹתוֹ דֶּרֶךְ הָיָה יוֹרֵד,
וּבָא הַטַּל מֵרֵאשׁוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְכָל שְׂמֻחָה וְכָל טוֹב
וְכָל רְצוֹן, בְּאֹתוֹ הַדֶּרֶךְ הָיָה בָּא.
וּבַחֲרֹבֶן בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, שָׁכַר עַל
שָׁכַר בְּאֹתוֹ הַדֶּרֶךְ נִמְצָא, וְכָל רִגְזָא
וְאִימֹות וְתַקִּיפָא וְדִין הָיוּ בְּאֹתָהּ
הַדֶּרֶךְ.

וַיִּנְאֵץ הַשָּׂקֵד, כְּמֵה דְאֵת אָמַר, (דניאל ט יד) וַיִּשְׁקֹד
ה' עַל הָרָעָה. וְכְתִיב (ירמיה א יא) מִקֵּל שָׂקֵד
אֲנִי רוֹאֶה. וְצִמְיַחַת הַשָּׂקֵד אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם.
כֶּף מִשְׁבְּעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז, עַד תִּשְׁעָה בְּאָב.
וּמִיּוֹם שֶׁהַשָּׂקֵד מִצִּיץ, הַפֶּרַח אֵין מוֹצִיא פְּרִי,
עַד עֶשְׂרִים וְאַחַד יוֹם.

וַיִּנְאֵץ הַשָּׂקֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל
ט) וַיִּשְׁקֹד ה' עַל הָרָעָה. וְכְתוּב
(ירמיה א) מִקֵּל שָׂקֵד אֲנִי רוֹאֶה.
וְצִמְיַחַת הַשָּׂקֵד אֶחָד וְעֶשְׂרִים
יוֹם. כֶּף מִשְׁבְּעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז עַד
תִּשְׁעָה בְּאָב. וּמִיּוֹם שֶׁהַשָּׂקֵד
מִצִּיץ, הַפֶּרַח אֵין מוֹצִיא פְּרִי, עַד
עֶשְׂרִים וְאַחַד יוֹם.

וַיִּסְתַּבֵּר הַחֲגֹב, יוֹתֵן הַסֶּכֶל עַל שְׂכָמוֹ שֶׁל בֵּית
דָּוִד. וְתַפֵּר הָאֲבִיוֹנָה, זו עֲבוּדַת בֵּית
הַמְּקַדָּשׁ לְמִטָּה. וְצוּוּחִין בְּנֵי נִשְׂאָ, וְלֹא
מִתְעַנּוּן. מֵאֵי טַעְמָא, כִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית
עוֹלָמוֹ, מִסְתַּלֵּק הַפְּבוּד לְמַעְלָה לְמַעְלָה,
וְאֵינוֹן צוּוּחִין וְלִית מֵאֵן דִּישְׁגַּח בְּהוּ. בְּגִין
דְּאִיהוּ אֶסְתַּלֵּק לְבֵית עוֹלָמוֹ דְּנִפְק מִיְנִיָּה. וְעַל
דָּא אֶשְׁתַּפַּח מֵאֲרָה, וּבִישׁ, וּמָוֹת, וּמֵאֲוָרְעוֹת
רְעוֹת בְּעוֹלָם. וְסַפְדִּין וְצוּוּחִין בְּכָל יוֹמָא.
דְּכְתִיב, (ירמיה ט כ) כִּי עָלָה מוֹת בְּחַלּוּגֵינוּ.

וַיִּסְתַּבֵּר הַחֲגֹב - יוֹתֵן הַסֶּכֶל עַל
שְׂכָמוֹ שֶׁל בֵּית דָּוִד. וְתַפֵּר
הָאֲבִיוֹנָה - זו עֲבוּדַת בֵּית הַמְּקַדָּשׁ
לְמִטָּה. וְצוּוּחִים בְּנֵי הָאָדָם וְאֵינֶם
נִעֲנִים. מֵה טַעַם? כִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם
אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ. מִסְתַּלֵּק הַפְּבוּד
לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהֵם צוּוּחִים
וְאֵין מִי שִׁישְׁגִיחַ בָּהֶם, מִשׁוּם
שֶׁהוּא הַסְתַּלֵּק לְבֵית עוֹלָמוֹ
שֶׁמִּמּוֹ יֵצֵא. וְעַל זֶה נִמְצָאת
הַמֵּאֲרָה, וְרַע, וּמָוֹת, וּמֵאֲוָרְעוֹת
רְעוֹת בְּעוֹלָם, וְסוֹפְדִים וְצוּוּחִים
בְּכָל יוֹם, שְׁכַתוּב (שם ט) כִּי עָלָה
מוֹת בְּחַלּוּגֵינוּ.